

תמוה במאד, מחד למה שאלו הרומיים שני שאלות כא' כל אחד וא' בפ"ע, ולאחר שהשיבו להם שאלה ראשונה הי"ל לשאל שאלה שני'. גם יש להקשות אחר ששאלו ודילמא וקם העם הזה וזנה א"ל נקוט מיהא פלגא וא"כ לא השיב להם כלום על שאלה שני'.

ולע"נ שיובן במה דאיתא במ"ר פ' בראשית והובא בילקוט תהלים סי' תשצ"ד וז"ל אמר ר' יוחנן אלה תולדות השמים והארץ בהבראם בה"א בראם הוי העולם נברא בהא ומה ה"א זו פתוח מלמטה וסתום מכל צדדיו רמז שכל המתים יורדים לשאול והקוץ שלו מלמעלה רמז לתחיית המתים והחלון שמן הצד רמז לבעלי תשובה עכ"ל יע"ש. נמצינו למדין דמה שנברא העולם בה"א לרמוז שיש ת"ה.

עוד נקדים מ"ש שם במ"ר וז"ל בהבראם מהו בהבראם באברהם בזכותו של אברהם נברא העולם עכ"ל. לפי זה משמע שהקב"ה הוא יודע מה שעתידי להיות הא ראי' שראה שעתידי לצאת אברהם בעולם ובזכותו נברא העולם נקוט מיהא די שב' סברות דנלמד מן הה"א תחיית המתים ושיודע עתידות.

ובזה יובן לשון הגמרא דהרומיים היו סוברים דבהבראם נלמד ת"ה על שהקב"ה יודע עתידות ואם כן אם היו שואלין רק חד שאלה מניין לתחיית המתים מן התורה הי' יכול להשיב הלא כתיב בהבראם, וע"כ שאלו ב' שאלות כאחת מניין שהקב"ה מחי' המתים ויודע מה שעתידי להיות מנין שניהם מן התורה, ואם משיב הרי כתיב בהבראם והיינו בה"א בראם ונלמד תחיית המתים, אם כן אי אפשר ללמד מכאן שיודע עתידות דכיון שכבר נלמד מכאן תחיית המתים לכן ב' שאלות כאחד מן המקרא דאם משיב על אחד מהנה ישאר השני בקושיא.

והשיב להם רבי יהושע בן חנניא תרווייהו מן המקרא דכתיב הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה, וסברו הרומיים שר' יוחנן אינו לומד כלום מן המקרא דבהבראם רק ב' למד מן המקרא דהנך שוכב עם אבותיך לכן שאלו ודילמא וקם העם הזה וזנה, וא"כ לא מן הפסוק הזה נלמד אלא חדא.

ולכך השיב להם נקוט מיהא פלגא בידיכו, כלומר לא כמו שאתם סוברים שמה שאמרתי להם תרווייהו מן המקרא שאפילו הוא שתרווייהו אני לומד מן המקרא הזה ח"ו גם אני סובר שהכתוב דבהבראם בא ללמד או תחיית המתים או שיודע העתידות, ומה שהבאתי לכם מן הכתוב דהנך שוכב עם אבותיך ר"ל שגם מן הכתוב הזה יש ראי' שיש תחיית המתים או יודע עתידות, ואם תאמר שאין מן הכתוב הזה ראי' אלא חדא א"כ נקוט מיהא פלגא מן הכתוב הזה וחדא מן הכתוב דבהבראם וק"ל.

עץ חיים

לא, טז – ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ אשר הוא בא שמה בקרבנו ועזבני והפר את בריתי אשר כרתי אתו

א. במסכת סנהדרין פרק חלק (צ:; וז"ל שאלו המינים את ר' גמליאל מנין שהקב"ה מחי' מתים ויודע מה שעתידי להיות א"ל תרווייהו מן המקרא הזה הנך שוכב עם אבותיך וקם א"ל ודלמא וקם העם הזה וזנה א"ל נקוטו מיהא פלגא בידיכו דידוע מה שעתידי להיות, הגמרא הזאת היא תמוה הלא שתים שאל ממנו והוא לא השיב לו אלא אחת.

להבין אקדים הגמרא דחלק (שם) אמר רב יהודה אמר רב מנין לתחיית המתים מן התורה שנאמר ונתתם תרומת ה' לאהרן הכהן וכי אהרן לעולם קיים שישראל נותנים לו תרומה פי' רש"י הלא אהרן לא בא לארץ ישראל ואיך יתנו לו תרומה שאינו נוהגת אלא בארץ אלא רמז לתחיית המתים שלעתידי יתנו לו תרומה. וזה אינו מוכח כי אם שנאמר שהקב"ה יודע עתידות שאז קשיא הלא הקב"ה ידע כשאמר ונתתם תרומת ה' לאהרן שעתידי יגזור עליו שלא יבא לארץ ואיך אמר ונתתם תרומת ה' לאהרן אלא רמז לתחיית המתים אבל הרשע שכופר ח"ו שאין הקב"ה יודע עתידות אינו מוכח כלום כי הרשע כופר ואומר שכביכול באותו שעה שאמר ונתתם תרומת ה' לאהרן לא הי' יודע שיוגזר עליו שלא יבא לארץ והי' סבר שיבא לארץ ויקיים ונתתם תרומת ה'.

לכן ה"פ שהמינים שאלו מנין שהקב"ה מחי' מתים, אם תאמר מהפסוק ונתתם תרומת ה' לאהרן וכי אהרן לעולם קיים שישראל נותנין לו תרומה קשה מנין דידוע מה שעתידי להיות דלמא אינו יודע מה שעתידי להיות, וא"כ כשאמר ונתתם תרומת ה' לאהרן עדיין לא הי' יודע שיבא לארץ אבל אינו רומז על תחיית המתים א"ל הנך שוכב עם אבותיך וקם א"ל ודלמא וקם העם הזה וזנה שמורה דידע עתידות א"ל נקוטו מיהא פלגא בידיכו שיודע מה שעתידי להיות, וא"כ ממיילא נמי מוכח תחיית המתים מהפסוק ונתתם תרומת ה' כי ידע שאהרן לא יבא לארץ ישראל ולמה אמר ונתתם תרומת ה' לאהרן אלא מכאן לתחיית המתים מן התורה.

בגדי אהרן

ב. בפרק חלק וז"ש שאלו הרומיים את רבי יהושע ב"ח מנין שהקב"ה מחי' מתים ויודע עתידות א"ל תרווייהו מן המקרא הזה שנאמר ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם העם הזה וזנה כו' א"ל ודילמא וקם העם הזה וזנה א"ל נקוט מיהא פלגא עכ"ל. והנה המאמר הזה הוא